

Kood	Punktid
------	---------

XVII AJALOO-OLÜMPIAAD

GÜMNAASIUM

Eelvoor 8. veebruar 2020

ISLAM JA ARAABIA MAAILM KESK- JA UUSAJAL

100 punkti

1. Islami teke Araabia poolsaarel

23p

1.1 Vana-Rooma geograafid jagasid Araabia poolsaare selle looduslikest oludest lähtuvalt kolmeks. Kuidas neid kolme ala ladina keeles nimetati ja kuidas neid nimetusi tõlkida eesti keelde?

6p

	Araabia poolsaare osa ladinakeelne nimetus	Eestikeelne vaste
1.		
2.		
3.		

1.2 Muhamedi sünniaastat, 570. m.a.j. , nimetatakse araabia kroonikates Elevandi aastaks. Miks?

1p

.....

.....

1.3 Islami pärimuses on tähtis roll kahel koopal. Millist olulist sündmust islami varases ajaloos seostatakse nimetatud koobastega?

2p

- a. Meka lähedal asuv Hira koobas -
-
- b. Samarra lähedal asuv koobas –
-

1.4 Islamimaailmas on tänini populaarseim mehenimi Muhamed ja selle piirkondlikud vormid. Populaarseimad naisenimed on samuti pärit Muhamedi lähedaste pereliikmete seast. Kirjutage, milliseid nimesid kandsid ... 4p

- a. Muhamedi ema –
- b. Muhamedi esimene naine, jõukas lesknaine –
- c. Muhamedi hilisem lemmiknaine, kes sekkus võimuvõitlusse –
- d. Muhamedi tütar, abielus tema onupoja Ali´ga, Hasani ja Husseini ema –

1.5 Islami tekke ja riikluse kujunemise keerulistes oludes toimus palju lahinguid. Kelle vahel ja millise tulemusega toimusid järgmised kaks olulist lahingut? 6 p

Lahing	Osapooled	Tulemus
Kaamelilahing (656. a.)		
Tõkkekraavilahing (627. a.)		

1.6. Mida tähendavad kõlalt sarnased araabiakeelsed islamit puudutavad terminid „muhadžir“ ja „modžahed“? Millisest araabia sõnatüvest on kumbki tuletatud? 4p

	Tähendus	Sõna, millest on tuletatud
Mudžahir		
Modžahed		

2. Islami õpetus

18p

2.1 Islami pühakirja Koraani kaks tuntuimat katkendit kannavad nimesid „Iqra“ ja „Fatiha“. Mida need sõnad tähendavad ja miks on nende Koraani katkendite tähtsus nii suur?

4p

Suura või katkendi nimi	Tähendus eesti keeles	Miks on eriline?
„Iqra“		
„Fatiha“		

2.2 Mitmest helmest koosneb tõsiuskliku moslemi palvehelmeste kee ning miks just nii mitmest?

2p

a. Palvehelmeste arv:.....

b. Põhjendus:.....

.....

2.3 Kes on muezzin/muzzin ja millised kaks omadust olid töö praktilisest küljest lähtuvalt nende puhul eelistatud?

3p

a. Seletus:

.....

b. Omadused:

•

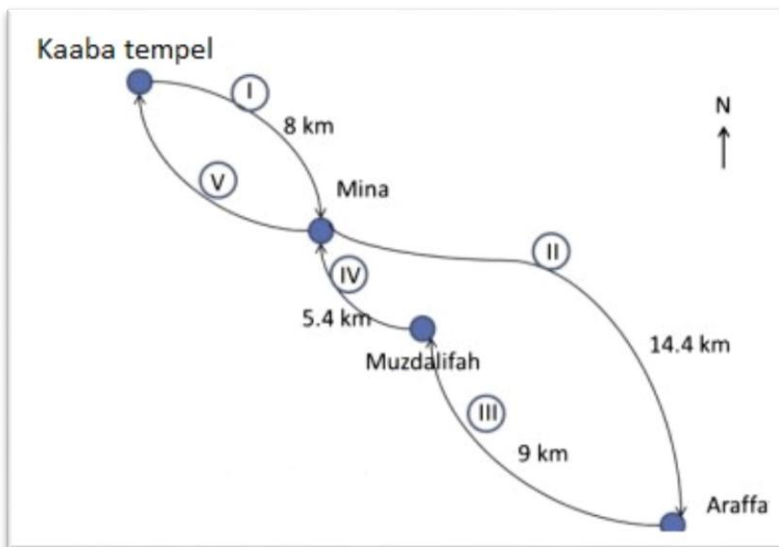
•

2.4 Milline neist väidetest kehtib islami maailmapildi kohta? Tähistage õige väide plussiga

(+).

Kõik õiged 3p, 6-7 õiget 2 p, 4-5 õiget 1p

Kõik moslemid on Aabrahami/Ibrahimi ja Ismaili järglased.	
Inimesed sünnivad siia maailma üha uuesti, et püüelda Jumala parema teenimise poole.	
Viimisel kohtupäeval saavad inimese head ja halvad teod ilmsiks.	
Jumal on enne Muhamedi maailma saatnud 6 prohvetit ja 3 saadikut.	
Inimese elu on Jumala poolt ette määratud.	
Jumal on armuline ja halastav.	
Viimisel kohtupäeval puhub ingel Raafael/Israfil ülestõusmise märgiks pasunat.	
Jumal on inimese loonud liivast.	

2.5 Töö kartoskeemiga. Vastake küsimustele. 3p

a. Millist islamis olulist nähtust kujutab skeem?

.....

b. Millise tänapäeva riigi territooriumil kujutatud kohad asuvad?

.....

c. Millise tegevusega algab ja lõpeb kartoskeemil kujutatud protsess?

.....

2.6 Kuidas, millal ja miks muutus islamis palvetaja suund palvetamisel? 3p

Toimunud muutus:

Millal:

Miks:

.....
.....

3. Kalifaadi laienemine 7.–13. sajandil

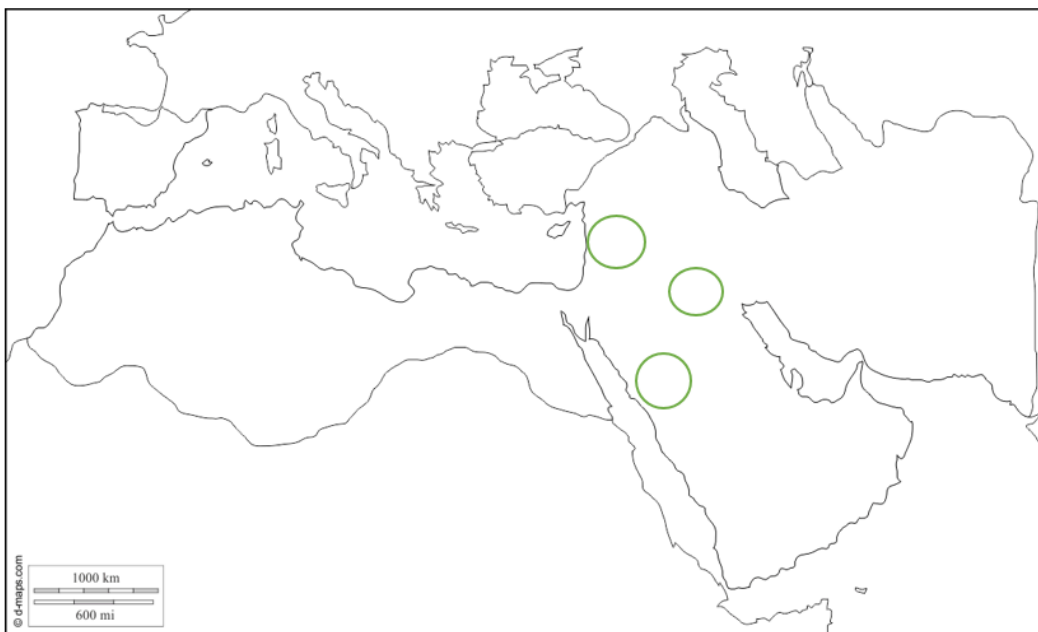
22p

3.1 Islamiriigi pealinn asus riigi laienedes erinevates keskustes. 9p

a. Nimetage neli esimest kalifaadi pealinna ning märkige kolme esimese asukohad juuresolevale kaardile tähtedega.

Aeg, mil linn oli kalifaadi pealinnaks	Pealinna nimi	Tähistus kaardil
622–656 m.a.j.		A
656–661 m.a.j. (Ali pealinn)		B
661–766 m.a.j.		C
766–1258 m.a.j.		

<https://d-maps.com/m/history/omeyyades/omeyyades04.gif>

- b. Märkige nimega kaardile 929. aastal esimese piirkonnana Abbassiidide kalifaadist eraldunud ning omaette kalifaadi loonud ning 1236. aastani – siis kalifaadi keskus alistus kristlastele – sõltumatusena püsinud islamiriigi osa. **Nimetage kalifaat ja kirjutage nimetus kaardil õigesse kohta.**

Kirjeldatud kalifaadi nimetus:

3.2 Ühele araablaste andekaimale riigijuhile omistatakse sellist filosoofiat: 2p

„Ma ei kasuta kunagi eesmärgi saavutamiseks valju häält, kui selle asemel on võimalik kasutada raha; ma ei kasuta eales piitsa, kui kasutada võib valju häält; ma ei tõsta iial mõõka, kui asja saab korda aetud piitsaga – aga kui vaja, siis ma ei kõhkle kasutamast mõõka!“

Esitatud tsitaadi arvatav autor:

Tema rajatud dünastia:

3.3 Milliseid islami eestvõitlejaid tuntakse kalifaadi ajaloos järgmiste hüüdnimede järgi?

3p

- a. Barbarossa –
- b. Allahi Mõök –
- c. Jumala Lõvi –

3.4 Millised olid kolm peamist maksu, millest laekus raha kalifaadi toimimiseks ja laienemiseks?

3p

- a.
- b.
- c.

3.5 Nimetage dünastia, kelle ajal ühtse usulise ja sõjalise juhtimise all olev kalifaat omas suurimat ulatust, ja sajand, mil sel riigil oli suurim territoorium?

2p

- a. Dünastia:
- b. Sajand:

3.6 Nimetage dünastia, kelle ajal saabus islami kultuuri ja teaduse tippaeg, ning tooge kaks näidet selleaegsest teaduse arengust. 3p

a. Dünastia:

c. Näited:

- :.....
.....
- :.....
.....

4. Islam pärast Bagdadi kalifaadi lagunemist 16p

4.1 Üht islamimaailmas väga kuulsat hoonete kompleksi on inglise luuletaja sir William Jones kirjeldanud järgnevalt: 5p

„Tantsisklevate jaspisest lainete üle
lõõmab siledast agaadist kaljude süles
lumivalge, säravuhke, jumalik koloss –
džinnide väel ja võimul ehitatud loss ...“

(Poeem „Fortuuna palee“, 1772)

a. Millise nimetuse all tuntakse seda hoonete kompleksi laiemalt?

.....

b. Millisele veekogule on luulekatkes viidatud, st millise veekogu kallastel ehitis asub?

.....

c. Kirjeldatud hoonete kompleksis asus nn Kuldpuur. Kes seal elas/elasid?

.....

d. Kõnealuse kompleksi eraldatud osas elasid *valide sultana* ja *odalisk*´id. Kes need olid?

Valide sultana -

Odalisk -

4.2 Mamelukid ja janitšarid – mõlemad jõud on islamimaailmas mänginud otsustavat rolli. Nimetage kaks joont, mille poolest need kaks nähtust sarnanevad, ning kaks joont, mille poolest nad erinevad. 4 p

Sarnasused:

a.

b.

Erinevused:

a.

b.

4.3 Kuidas nimetati alltoodud kaardil¹ kujutatud riiklikku moodustist (14. saj.)? 3p

Riik:

Milline piirkond säilitas viimasena sellest moodustisest sõltumatuse ning kellele selle kaotas?

Piirkond, mis säilitas viimasena sõltumatuse:

Riik, mis selle ala hõivas:

¹ https://hr.wikipedia.org/wiki/Datoteka:*****1389.svg

4.4. Nimetage moslemist valitseja, kellega seondub järgmine ehitis või konstruktsioon, ja tema riik. 4p

a. Tadž Mahal

Valitseja:.....

Riik:.....

b. Surnupealuudest tornid vallutuskäikudel

Valitseja:.....

Riik:.....

5. Islami kultuur, teadus ja olme

21p

5.1 Mille poolest erines tõsiuskliku moslemi peakate palverännaku ajal ja selle järel? 2p

a. Palverännaku ajal –

b. Pärast palverännakut –

5.2 Nimetage araabiamaailmas üldtuntud teose autor.

4p

a. „Pealinnade, riikide, maakondade, saarte, linnade ja maa-alade kirjeldamisest tülpinu lõbustamise raamat“ –

b. „Autentne al-Bukhari kogumik“ –

c. „Ravimise raamat“ –

d. „Ainujumaluse raamat“ –

5.3. Mida tähendavad araabia mehenimedes sageli esinevad järgmised eesliited? 3p

a. „abu“ –

b. „abd“ –

c. „ibn“ –

5.4 Mida tähendavad eesti keeles järgmised tuntud araabiakeelsed fraasid? 3 p

- a. „Alf Laila wa Laila“ –
-
- b. „Bismillah ar-rahman ar-rahim“ –
-
- c. „Salam alaikum“ –
-

5.5. Millisest olulisest islamimaailma linnast on juttu?

5p

- a. Islamiusuliste tähtsuselt kolmas püha linn, kust pärimuse kohaselt prohvet tiivulisel hobusel käis Allahi palge ees, algne palvesuund moslemitele–.....
- b. Alates 989. aastast kalifaadi keskus, kus segunesid rahumeelselt araabia, berberi, kristlik ja juudi kultuur, saavutades erakordselt kõrge taseme –.....
- c. 762. aastal andis kaliif al-Mansur käsu selle rajamiseks ning 766. aastal viidi valitsemine sinna üle, järgnevatel sajanditel ulatus rahvaarv 1,5–2 miljonini–
- d. 1370. aastal kuulutati Timur seal valitsejaks ja linn mongolite impeeriumi pealinnaks–.....
- e. Rajati väikese Fustati linna kõrvale, 969. aastal sai Fatimiidide dünastia pealinnaks –.....

5.6. Kuidas nimetati kaht Umaijadi kalifaadis rahasüsteemi ühtlustamiseks käibelevõetud münti?

2 p

- a. b.

5.7. Mida pidasid Araabia poolsaare fellahid Allahi kaheks kingituseks araablastele, et neil oleks võimalik kõrbes ära elada?

2p

- a. b.